

ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО ЗАСТРАХОВАНЕ И ФИНАНСИ

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Атанас Георгиев Лъондев
от Висше училище по сигурност и икономика, гр. Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: д-р инж. Катерина Волкова

Тема: „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 262 от 27.06.2023 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси, проф. д.ю.н. Борис Велчев, съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация“ за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р инж. Катерина Волкова – кандидат към катедра „Финанси“ на ВУЗФ.

Предадените от д-р инж. Волкова материали включват документи по представен опис: автобиография, копие на дипломата за придобита образователна и научна степен „доктор“ и т.н.

Кандидатът за доктор на науките е приложил общо 2 самостоятелни монографии, 39 публикации, от които 11 бр. статии и 28 бр. доклади и публикувани глави в 2 колективни монографии. Разбивката на публикациите е както следва: (1) двете монографии са хабилитационен труд и публикувана монография, която не е основен хабилитационен труд;

(2) Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация са 11 бр.; (3) Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове са 28 бр. и (4) Публикувана глава от колективна монография - 2 бр. Всички положения в дисертационното изследване, представени за защита имат научна новост, практическо, икономическо и социално значение и принадлежат на автора. От научните статии и доклади, публикувани в съавторство, в дисертацията се използват само онези, които са резултат от лични научни изследвания. Приносът на автора в колективната научна работа е посочен в списъка с публикациите.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Кандидат по процедурата за доктор на науките е д-р инж. Катерина Волкова, родена на 9 март 1988 г. в Република Беларус. Получила е докторска научна степен през 2015 г. в Беларуския държавен университет по хранителни и химични технологии гр. Могилъв, Република Беларус. Владее писмено и говоримо английски език. Доцент е в катедрата по икономика и организация на производството в Беларуския държавен университет по хранителни и химични технологии, гр. Могилъв.

Д-р инж. Волкова има богат опит в приложни и фундаментални изследвания в областта на икономиката и в аналитичната работа, свързани с анализа на изпълнението на правителствените програми, развитието на агробизнеса, хранителната и конкурентната политика, мониторингът на безопасността на храните и селскостопански пазари, суровините и храните. Участва в изследването на методологичните, теоретичните и методическите основи на икономическия механизъм за формиране и развитие на икономическия потенциал на преработвателните организации на аграрно-промишления комплекс на Република Беларус.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията на тема: „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор в условията на дигитализация” се състои от 440 страници, в т.ч. от увод, пет глави, заключение, списък с използвана литература и две приложения, представени са 168 таблици и 168 фигури. Библиографията съдържа 475 източника (включително книги, статии, периодични и непериодични статистически и други публикации, доклади и онлайн източници). Резултатите

от изследването са представени в 131 публикации (включително 2 колективни и 2 самостоятелни монографии).

Актуалността на избраната тема обосновава напълно извършеното изследване за повишаване на ефективността, използването и развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор и селското стопанство като цяло, като част от националната икономика, които осигуряват продоволствената и националната сигурност на Република Беларус. Уводът обхваща формулиране на целта и задачите на изследването, определя личният принос на кандидата и предоставя данни за апробацията на получените научни резултати. Прави добро впечатление връзката на темата на дисертацията с проведените научни изследвания и получените теоретични и практически резултати по две от държавните програми за научни изследвания, които са неделима част от научноизследователската дейност на катедрата, в която работи.

В **първа глава** на дисертационния труд са представени теоретичните и методологични основи за развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите чрез изследване генезиса на икономически категории като „потенциал“ и „способност“ и „съвкупен финансово-икономически потенциал“ и тяхното проявление и видове в икономиката на предприятието от агропроизводствения сектор, чрез използване на комплексен систематичен подход. Акцентът е поставен върху начина на управление на съвкупния финансово-икономически потенциал на предприятията в агропродоволствения сектор при отчитане на реакцията на ръководството на организациите на промените на външната среда, състава и нивото на развитие на елементите на този потенциал.

Във **втора глава** са дадени методическите инструменти за оценка и разработване на бизнес модел за дигитално развитие на потенциала на предприятията от агропродоволствения сектор, чрез разработване на теоретико-методологически подход и основни насоки за развитие на дигиталната икономика в агропродоволствения сектор, оказващо пряко влияние върху иновативната дейност. Използвана е система от частни показатели, на основата на която е изведен интегрален показател, формализирани на следващи етапи, като с данни се доказва, че агропродоволствения сектор изисква разработване на подходящи мерки за динамичното му и иновативно развитие.

В **трета глава** е извършен комплексен икономически анализ на съвкупния финансово-икономически потенциал на агропродоволствения сектор на Република Беларус по отношение на земеделския бизнес и преработващата промишленост, с оценка на тенденциите на развитие, условията и факторите за осигуряване на растежа на потенциала на агропродоволствения сектор, за задоволяване на потребностите на населението от храни и

увеличаване на износа им. В изследването е разработена методика за оценка, основана на индекса на развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал в агропродоволствения сектор и на система от количествени и качествени показатели за нивото на развитие на организациите от този сегмент на селското стопанство, позволяващ разширяване инструментите за мониторинг на нивото на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите и разработване на прогнози, като се отчитат тенденциите на световния пазар на храни.

В **четвърта** глава на дисертацията е направена прогноза за развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор, на примера на производството на месо и месни продукти, мляко и млечни продукти, производство на зеленчуци, плодове, картофи, като се отчитат тенденциите в световното производство на тези храни и се доказва балансираното функциониране на пазарите на храни, с цел осигуряване на продоволствена сигурност на страната. Обосновават се основните насоки за развитие на световното производство и основните играчи на световния пазар на вътрешния и външен пазар за износ на тези видове храни.

В **петата** глава са дадени концептуални насоки за иновативно развитие, с препоръки за устойчиво развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в агропродоволствения сектор на глобално и на национално равнище, за производство на храни: хляб и хлебни изделия, рапично масло (на трето място след палмовото и соевото) с прогноза до 2025 г. Като основна насока за осигуряване на пълна преработка на селскостопански суровини, кандидатът счита развитието на регионални клъстерни структури, чрез организационни и управленски мерки за формиране на единна верига на добавена стойност и насърчаване на готови продукти, посредством регионална интегрирана структура, състояща се от няколко преработвателни организации, с избрани критерии за ефективност и ограничения.

Изложението в петте глави на дисертационния труд и направените изводи са добра основа за извличане на приносните и значими моменти на кандидата.

Ефектите от натрупания от кандидата изследователски опит, познания, приносни моменти и експертиза в тематичното направление на докторската дисертация, са пряко свързани с учебно-преподавателската дейност, работата със студенти, популяризирането на проблематиката в публичното пространство, вкл. чрез активното участие в различни научни форуми и научно-практически конференции.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

В дисертационния труд могат да се посочат постигнати научни, научно-приложни и приложни постижения от автора.

Научни приноси:

- Формулиран е нов научен проблем - **концепция** за развитие в съвременните условия при вземането на управленски решения, относно финансовото осигуряване и икономическият растеж на съвкупния финансово-стопански потенциал и организациите в агропродоволствения сектор;
- Обоснован е **нов усъвършенстван подход** за разбирането на категорията „потенциал на организацията“, за мястото на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите в системата на управление, внедряване на положителния чуждестранен опит, представен като бизнес модел за устойчиво иновативно развитие, с разработен методически инструментариум за цялостна оценка на дигиталното развитие и изграждане, с помощта на трендови модели, с които се определят тенденциите на развитие, динамика и прогнозиране на икономическия растеж в агропродоволствения сектор;
- Доказани са **с нови средства, съществени страни в съществуващи научни проблеми**, като е **доразвит досега съществуващият категориален и концептуален апарат** по отношение на изследвания в дисертацията проблем, свързан с развитието на потенциала в организациите, в контекста на дигитализацията и методически подход за извършване на комплексен анализ и оценка, чрез механизъм за устойчиво иновативно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал в агропродоволствения сектор.

Научно-приложни и приложни приноси:

- **Получените резултати и практическите препоръки** от дисертацията, свързани с усъвършенстване на механизма за устойчиво развитие, **са взети предвид, като са внедрени в практиката**, и са насочени към решаване на проблемите за ефективното функциониране на хранително-вкусовата промишленост, като приоритетно направление на развитие за периода 2021-2025 г. на Република Беларус.

Оценката на научните резултати и приноси на разработките на д-р инж. Волкова показва, че същите имат научно-приложно значение и се отнасят към обогатяване на

съществуващи знания и доразвиване на теорията в областта на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите, с които кандидатът д-р инж. Катерина Волкова участва в процедурата за доктор науките, могат да бъдат класифицирани по различни признаци.

Списъкът с публикации, представен в Справка за минималните национални изисквания за научната степен „доктор на науките“ в Професионално направление 3.8 Икономика, са:

- Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 11 бр.

- Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове – 28 бр.

- Публикувана глава от колективна монография – 2 бр. монографии

Всички публикации на д-р инж. Волкова, след придобиване на ОНС „Доктор“ през 2015 г., са посветени на изследвания в областта на селското стопанство и агропродоволственият сектор на Република Беларус и специално на област Могильов. От направеният дълбок анализ на представените публикации на кандидата, прави приятно впечатление демонстрирането на богат професионален и академичен опит при излагането и извеждането на своите научни тези. Общият анализ на научната продукция показва, че в нея присъства разнообразие от научни и научно-приложни разработки и постижения, оценявани по съвкупност. В своето единство те обективно отразяват изследователските способности и капацитет на кандидата, покривайки изискванията на ППЗРАСРБ, което ми дава основание да потвърдя заключението, че д-р инж. Волкова е изпълнила условието за доктор на науките в професионално направление 3.8 „Икономика“.

Кандидатът представя Справка за минималните национални изисквания за научната степен „доктор на науките“ в Професионално направление 3.8 Икономика с общо 20 бр. цитирания:

1. Цитирания в публикувани научни разработки, монографии и колективни томове с научно рецензиране – 7 бр.

2. Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 13 бр.

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Представената Справка за изпълнение от кандидата на минималните изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.8 Икономика отговаря напълно на изискванията за приложение на ЗРАСРБ

7. Автореферат

Съдържанието и качеството на Автореферата са направени според изискванията на съответните правилници и отразява основните резултати, постигнати в дисертационния труд.

8. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки по кандидатурата на д-р инж. Катерина Волкова. Препоръката ми е да продължи да работи в областите от научен интерес – създаване на ново научно знание и подобряване на средата за осъществяване на практиката на организациите и предприятията от селското стопанство, хранително-вкусовата и преработващата промишленост, поради тяхната съществена роля за стабилността и развитието на икономиката на страната. Считам, че като кандидат с богат практико-приложен опит, е изключително ценно да го предаде под формата на примери, задания и задачи в учебно-педагогическата дейност. Затова насърчавам д-р инж. Волкова в бъдеще да фокусира вниманието си и към издаване на учебници и учебни помагала по водените от нея дисциплини в Университета.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията* на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането му (ППЗРАСРБ).

Дисертационният труд показва, че кандидатът д-р инж. Катерина Волкова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3.8. Икономика, притежава качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди научна степен „доктор на науките“* на д-р инж. Катерина Волкова в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

28.08.2023 г.

Рецензент:

(проф. д-р ~~Атанас~~ Лъондев)